

BÅTLIV I VÄRMDÖ

BILAGA TILL ÖVERSIKTSPLAN 2010-2030

VÄRMDÖ KOMMUN

BÅTLIV I VÄRMDÖ - BILAGA TILL ÖVERSIKTSPLANEN 2010-2030

Värmdö kommun • Skogsbovägen 9-11 • 134 81 Gustavsberg

Telefon: 08-570 470 00 • Fax 08-570 483 05

E-post: varmdo.kommun@varmdo.se

Hemsida www.varmdo.se

Produktion: Värmdö kommun

Layoutarbete: Moa Öhman

Omslagsbild: Båtar, Patrik Stenberg

Foto: Patrik Stenberg och Marielle Andersson, kommunens bildarkiv

FÖRORD

Värmdö skärgård utgör ett eldorado för båtlivet. Kommunens 10 000 öar och 300 mil stränder i hjärtat av Stockholms skärgård innehåller många populära målpunkter för båtfolket. En stor del av den halva miljon fritidsbåtar, som finns längs ostkusten, besöker kommunens unika skärgårdsmiljö. Denna rapport är en bilaga till kommunens översiktsplan 2010-2030. Den utgör en fristående komplement till planen och är ett svar på motioner om hållbart båtliv. Rapporten är en bearbetning av material som sammanställdes i samband med förslaget till kustplan. Bearbetningen är gjord av Moa Öhman, utredare.

Målet är att det framtida båtlivet i Värmdö ska utvecklas på ett mer hållbart sätt. För att detta ska kunna uppnås är det viktigt att utveckla befintliga anläggningar för båtlivet och även se över förutsättningarna att anlägga nya. Kapaciteten behöver utökas samtidigt som miljöförhållanden behöver förbättras. Genom fortsatt planering av båtlivet kan tillgängligheten och servicen förbättras samtidigt som belastningen kan minskas på andra områden så att känsliga miljöer kan fredas. Målet är även att minska den negativa påverkan på naturmiljön och att förbättra vattenkvaliteten i skärgården. För utvecklingen av ett mera hållbart båtliv krävs att alla varv och båtklubbar tar ett större miljöansvar för hantering av avfall slam och kemikalier. Man bör bland annat anlägga båtbottentvättar och ta fram mottagningsanordningar för toalettavlopp från båtar.

Mars 2010

Lars Fladvad
Utvecklingschef

INNEHÅLL

ALLMÄNT OM BÅTLIV	4
Båtar och friluftsliv	4
Båtar och besöksnäring	4
Båttyper	4
Farleder och passagerartrafik	5
BÅTAR OCH MILJÖ	6
Störningar	6
Båtbottenfärger	6
Båtbottentvättar och spolplattor	7
Avfall och latrin	8
Kvalitets- och miljömärkning	9
Hänsyn till naturmiljö, boende och andra båtägare	9
Förbättrade och nya hamnar	11
Reducering av störning	12
Minimering av miljöpåverkan	12
Konsekvenser	12
KÄLLFÖRTECKNING	14

ALLMÄNT OM BÅTLIV

Värmdö skärgård utgör en tredjedel av Stockholms skärgård och en stor del av fritidsbåtarna i regionen utnyttjar kommunens unika miljö för båtliv. Detta skapar möjligheter för Värmdö kommun och samtidigt ett ansvar för skärgårdens utveckling.

Båtar och friluftsliv

Båtliv är en populär fritidsaktivitet för ett stort antal människor. Enligt Sjöfartsverkets båtlivsundersökning som utfördes under år 2004 finns cirka 460 000 fritidsbåtar i ostkustens skärgård mellan Småland och Uppland. Under sommarmånaderna vistas cirka 30 procent av den vuxna befolkningen i Sverige någon gång i fritidsbåt. Människor i alla åldrar och från alla samhällsgrupper är ute på sjön.

Många söker tystnad och lugn under vistelsen i skärgården men även frihets- och naturupplevelser är viktiga aspekter av båtlivet. Eftersom en stor del av Värmdös naturmiljö består av skärgård så utgör båtlivet en viktig del av kommunens friluftsliv. Tack vare allemansrätten kan båtägarna njuta av fri vistelse i en fantastisk natur under förutsättning att de visar hänsyn. För människor som saknar egen båt finns andra sätt att uppleva friluftslivet i skärgården och färdas på sjön.

Ett stort antal båtar trafikerar olika sträckor mellan Stockholms innerstad och Värmdö. Ett annat alternativ för de som vill uppleva båtliv i Värmdös skärgård är att med bil ta sig till en av bryggorna för passagerarbåtar som finns i kommunen och därifrån ta sig vidare med båt ut till öarna.

För att det rörliga friluftslivet i skärgården ska fungera och för att kunna förmedla en positiv bild av kommunens unika skärgårdsmiljö krävs fungerande infrastruktur och faciliteter som t.ex. gästhamnar och övernattningsmöjligheter. Mycket av detta tillhandahålls genom lokala initiativ men kommunen bör bidra med exempelvis information. Utformning av cykelleder, turistinformation, gästhamnar m.m. ska ses som ett komplement till småskalig service som sker genom initiativ från befolkningen och de är viktiga för att besökande ska få en positiv bild av kusten. Vistelser i naturen ökar människors medvetenhet om miljö och samspelet mellan friluftsliv och miljömedvetenhet kan på sikt leda till en ändrad livsstil och en hållbar utveckling, vilket är en möjlighet kommunen syftar att tillvarata.

Båtar och besöksnäring

Båtlivet, oavsett om det sker med egen båt eller med passagerarbåt är ett sätt att förutom njuta av den vackra naturmiljön också kunna ta del av det rika utbud av skärgårdskrogar, gästhamnar och övernattningsmöjligheter som erbjuds av näringsidkare i kommunen. En stor del av Värmdös besökare består av människor som turistar med egen båt i skärgården och dessa turister uppsöker både naturhamnar och servicepunkter. De många bryggorna för passagerarbåtar ger även folk utan egen båt goda möjligheter att få uppleva skärgården, ofta som dagsturister eller alternativt att de stannar någon enstaka natt. Dessa besökare efterfrågar matställen, enkla övernattningsmöjligheter och annan service.

Genom båt turisternas efterfrågan på service bidrar de till att öka sysselsättningen i kommunen, vilket i sin tur är en förutsättning för en levande skärgård. Vad som efterfrågas av båt turisterna beror på om de har tillgång till egen båt eller använder passagerarbåtarna men även beroende på vilken båttyp som används.

Båttyper

Mindre motorbåtar utan ruff är i särklass den vanligaste båttypen. Denna typ utgör cirka 80 procent av alla båtar. Under senare år har främst andelen motorbåtar ökat medan andelen segelbåtar ökar betydligt långsammare. Den vanligaste båttypen, de mindre motorbåtarna utan ruff, används främst för dagsturer eller fisketurer. Därutöver finns två tydliga

grupper av båtfolk som använder sin fritidsbåt på olika sätt. Den ena gruppen är de som är på sjön en längre period. De tillbringar ofta flera nätter i naturhamn under båtsäsong. Många är ute med sin båt varje helg och för dessa har ofta båtlivet och att färdas på havet ett värde i sig. Den andra gruppen är de som använder båten för att snabbt ta sig fram över vatten. De söker gästhamn för enstaka nätter då vädret är fint eller tar båten för ett besök på en skärgårdskrog. Ett alternativ för de som färdas med passagerarbåt och som blivit vanligare under senare år är att båtluffa.

Hamnar och båtupställningsplatser

I Värmdö kommun finns ett stort antal hamnar, allt från Bullandö Marina, en av de större hamnarna längs den svenska kusten med 1400 platser, till mindre bryggor med enstaka båtar. Hamnar används på olika sätt under året och en och samma hamn har mer än en funktion.

Hemmahamn är en permanent bryggplats under sommaren. Hemmahamnar kan organiseras på olika sätt. Medlemmar i en båtklubb har ofta hemmahamn i en klubbhamn. Dessa medlemmar kan vara boende på annan ort. Samfällda bryggor är en typ av hemmahamn som förvaltas av en samfällighetsförening för fast- och fritidsboende inom ett område. I Värmdö kommun finns cirka 30 klubbhamnar. Det finns dessutom ett stort antal samfällda bryggor som innehas av tomtföreningar.

Båtklubbshamn kan antingen vara en hemmahamn för medlemmar i båtklubben eller en klubbholme som kan besökas under enstaka tillfällen.

I *gästhamnar* finns det möjlighet till korttidsuthyrning (dygnvis) av bryggplatser. Ofta finns en serviceinrättning med dusch, tvättmöjligheter, toaletter och avfallsmottagning. I Värmdö finns 13 gästhamnar varav 10 är klassificerade som gästhamn av Svenska Kryssarklubben. Klassificeringen omfattar säkerhet, miljö och service.

Vinteruppställningsplats kan finnas både i anslutning till hemmahamnen eller ligga längre inåt land.

Naturhamnar är områden som genom sin naturliga utformning och läge inbjuder till förtöjning och tillfälliga natthamnar. Ett område med små öar och skär har ofta flera tillgängliga vikar som ger skydd mot olika vindar. Båtfolk med vana att läsa sjökort ser ofta var det finns fina naturhamnar. I takt med att GPS-navigering, nya detaljerade sjökort och grundgående båtar har introducerats har även tillgängligheten till grundområden som naturhamnar ökat. Hälften av övernattningarna i båt i dagsläget sker i naturhamnar men denna siffra har minskat under senare år. I Värmdö finns ett jämförelsevis stort antal naturhamnar, som främst sköts av Skärgårdsstiftelsen. Stiftelsen äger ett flertal öar och arkipelager där man håller med torrtoa och sopmottagning.

I Värmdö skärgård finns fler farleder som har stor betydelse för båtlivet och sjöfarten. Farleden förbi Sandhamn och in mot Stockholm samt leden över Kanholmsfjärden mot Landsort är av riksintresse för sjöfarten.

I Värmdö kommun finns fyra hamnar/replipunkter med reguljär båtrafik. De viktigaste hamnarna för omlastning mellan buss/bil och båt är Sollenkroka, Björkvik, och Boda bryggor.

De många passagerarbåtarna i kommunen och mellan Värmdö och Stockholm drivs av en rad olika bolag. Bolagen är: Waxholmsbolaget, Cinderella-båtarna, Strömma kanalbolaget och Rederi Kobbar & Skär. Waxholmsbolaget samordnar och sköter den kollektiva trafiken i Stockholms skärgård. I dag äger Waxholmsbolaget 20 skärgårdsbåtar som drivs av olika trafikutövare och varje år transporterar bolaget 1,8 miljoner passagerare i hela Stockholmsregionen. Vidare har Waxholmsbolaget trafik- och taxesamarbete med flera av de andra rederierna som driver trafik i skärgården.

BÅTAR OCH MILJÖ

All transportverksamhet påverkar miljön på något sätt. Båttrafik kan påverka miljön dels rent fysiskt (genom hamnanläggningar, ankring, svall), dels genom kemisk belastning (giftiga ämnen, olja, näringsämnen) och även av visuell störning och störning i form av ljud. Transporter till sjöss har fördelen av att vattenvägarna är underhållsfria. Samtidigt är den marina miljön känslig. För att minimera påverkan finns det en del åtgärder att ta fasta på för dem som vistas där för att utveckla ett hållbart båtliv.

Den största påverkan på havsmiljön orsakas inte av båtar men det är ändå viktigt att hålla de negativa effekterna av båtlivet på en så låg nivå som möjligt. Påverkan på havsmiljön från fritidsbåtar är främst orsakade av utombordsmotorer, båtbottnfärger samt övrigt avfall från användning och skötsel av båtar. Dessutom får t.ex. en ny småbåtshamn effekter på landmiljön (fysiska effekter och effekter

av ökad trafik), vilket är viktigt att ha i åtanke. Båttrafik, speciellt i hamnar kan ge upphov till utsläpp av gifter som t.ex. båtbottnfärger och bränslespill och utsläpp av näringsämnen, genom nedskräpning och avlopp. En förutsättning för ett rikt båtliv i framtiden är en ren och frisk natur. Därför är det viktigt att minska de marina föroreningarna. Båtfolkets egna vanor och ovanor har stor betydelse för utvecklingen av ett hållbart båtliv.

Målet på nationell nivå är att utsläpp av skadliga ämnen i avgaser ska minskas och att buller från befintliga båtar och motorer ska minskas till samma nivå som för de nya. Ett sätt att komma närmare målet är att använda mer bränsleeffektiva båtar. Ytterligare metoder är att alla båtägare lär sig att köra ansvarsfullt och miljöanpassat. Länsstyrelsen arbetar även med att ta fram hänsynsområden för båtlivet.

Det finns områden gällande båtlivet som kommunen framförallt har som uppdrag att arbeta med. Detta involverar bland annat störningar, båtbottnfärger, latrin och avfall.

Störningar

Båtlivet medför störningar som påverkar dels oss människor, dels vattenmiljön. Störningarna är främst buller, vågsvall och slitage. Anläggning av nya hamnar framkallar självfallet störningar i miljön. Framförallt biotopen i grunda miljöer är känsliga för utbyggnad eller tillkomst av nya hamnar. Därför är det viktigt att hamnar anläggs där

vattnet är djupt så att muddring inte är nödvändigt. Ankring är något som även kan störa havsmiljön, speciellt där botten är mjuka. Naturhamnar som används frekvent med mjuk botten kan ha svårt att återhämta sig och kan i vissa fall behöva fredas. Båtlivet för även med sig störningar genom att de syns och hörs i både hamnar och farleder, vilket påverkar biotoperna.

Kunskapen om effekterna av ljudstörning på de flesta marina organismer är ganska låg. Däremot finns det studier som visar att fiskar, fåglar och marina däggdjur kan vara känsliga för ljudstörning. Bedömningen av olika biotopers känslighet görs därför genom att se till hur viktiga miljöerna är för fisk och fågel. Även vågsvall påverkar havsmiljön, speciellt i grunda miljöer med hastighetsbegränsningar kan detta reduceras. Vågsvall kan även medföra stranderosion.

I skärgården är båten det viktigaste transportmedlet både för fastboende och besökande. Med insikt om var växt- och djurlivet är känsligt går det att minska störningarna. Eftersom båtlivet sammanfaller med många sjöfågelarters häckningssäsong är det viktigt att respektera avlysta områden.

Båtbottnfärger

Giftiga båtbottnfärger påverkar miljön. Bottenfärgerna används för att förhindra att båtars botten blir beväxta med alger och annan växtlighet. Det är viktigt att botten på båtarna är rena då det håller bränsleförbrukningen på en normal nivå. Tester

har visat att bränsleförbrukningen minskar med 10-13 procent efter att botten har rengjorts. Andra tester visar omvänt att bränsleförbrukningen ökar med 10-20 procent när botten är bevuxen. Båtbottenfärgers skadliga miljöpåverkan uppkommer till stor del på land då båtarna spolras, slipas och skrapas. Eftersom spolvattnet för med sig färgrester och miljöfarliga ämnen så är det viktigt att båten rengörs där reningsanläggning finns. Slipdamm från båtar innehåller bland annat tungmetaller och är hälsoskadligt att inandas. Färgrester förorenar inte bara marken utan förs även genom avrinning ut i närliggande vikar och vattendrag. För att minska miljöpåverkan bör man lägga en presenning under båten vid slipning för att fånga upp slip- och färgrester och hantera detta som farligt avfall.

Kemikalieinspektionen förbjöd försäljning på östkusten av giftiga färger år 2000. Trots detta använder många båtägare fortfarande de giftiga färgerna för att de är effektivare mot bevuxning. Man köper exempelvis färg på västkusten.

Även tillåtna färger kan vara skadliga för miljön. Flera typer bygger på att de ”blöder”, släpper partiklar successivt. Störst påverkan ger färgerna på försommaren som är den känsligaste tiden, då allt föds och växer till. Det är även under den tiden på året tusentals nymålade fritidsbåtar sjösätts. Det blir en giftchock som lokalt kan slå ut ett antal arter. Det finns alternativ till bottenfärgerna och som innebär att båtägaren inte behöver måla om båten varje år. Detta kan uppnås genom båtbottvätt. Vid tvätten kan även färgresterna tas om hand för destruktion.

Båtbottvättar och spolplattor

I Värmdö kommun finns en båtbottvätt i Kolström och en planeras på Telegrafholmen- Lökholmen. Bullandö marina har tre stycken spolplattor för rengöring av botten på alla typer av båtar. Det finns även ett antal andra båtbottvättar och spolplattor längs Östersjökusten. I Stockholm har en bottenbottvätt funnits i Wasahamnen sedan 2004. Båtbottvättar finns också i Nacka, Nynäshamn (kommunägd), Trosa (hyrs och drivs av kommunen) och Gävle (privatägd). Spolplattor finns bland annat på Ramsövarvet.

För att minska användningen av skadliga båtbottvätfärger är även information om framförallt havstulpanernas utveckling viktig. Havstulpaner är ett kräftdjur som börjar som frölarver. De rör sig nära ytan i havsmiljöer för att leta hårda ytor, där de sedan slår sig fast. Havstulpanerna har ett hårt skal av kalk och i takt med att de växer ökar friktionen mellan båtens skrov och omgivande vatten, vilket ökar bränsleförbrukningen.

Många båtägare upplever havstulpanerna som ett stort problem. Men havstulpaner sätter sig fast under en kort tidsperiod. Med små medel kan man göra hanteringen betydligt enklare. När havstulpanerna är små, upp till någon millimeter tvättas de enkelt bort. Sker borttagningen under de första veckorna så slipper man troligen även påväxt av

havstulpaner under resten av säsongen. Detta förutsätter att båtägaren själv vet när havstulpanerna sätter sig fast på båten. Tidigare studier visar att de sätter sig fast någon gång mellan midsommar och slutet av juli. För att underlätta för båtägare informerar skärgårdsstiftelsen och länsstyrelsen på respektive webbsida när det sker och tvätt är lämplig att utföra.

Havstulpanerna avlägsnas med hjälp av högtryckstvätt eller alternativt med borstning, direkt vid upptagning av båten innan havstulpanerna hinna torka. Tvättas havstulpanerna bort i stället för att använda giftiga bottenfärger kan användningen av sådana minskas och utsläppen av miljöstörande ämnen reduceras. Tvättning eller borstning av en båt under säsong ska helst ske över en spolplatta så att färgrester, blåmusslor, havstulpaner och alger kan filtreras bort i ett grovgaller och att rester sedan kan tas om hand.

Många varv och marinor erbjuder båtlyft och tvätt över spolplatta även under sommaren. På en båtklubb kan spolplattan utformas som en ramp så att båten kan tas upp. När fritidsbåtar tas upp på hösten sker avspolning vanligtvis direkt vid upp-tagsplatsen. Den bästa lösningen ur miljösynpunkt är att båten rengörs med högtryckstvätt över en spolplatta, som ansluts till en reningsanordning. Rens och slam från tvättningen som samlas upp vid spolplattan bör hanteras som farligt avfall. Allt fler kommuner börjar nu ställa krav på att småbåtshamnar ska ha miljömässigt riktiga rutiner vid spolning av båtar.

Avfall och latrin

Avfallshanteringen fungerar i stort sett bra. Båtfolket hanterar farligt avfall som båtbottnfärger, fer-

nissor, lacker, lösningsmedel, batterier och oljor som måste tas om hand på ett hållbart sätt. Att slänga avfall i sjön hör historien till och i dagsläget finns inte något direkt förbud mot att slänga det i sjön. De flesta tar ändå med sig avfall hem, lämnar det på miljöstationer eller hamnarnas insamlingar. Enligt Sjöfartsverkets föreskrifter ska alla marinor och gästhamnar från och med oktober 2002 ha avfallsplaner för hantering av allt avfall som kan uppstå från fritidsbåtar. Avfallsplanerna ska samrådats om med kommunen.

I Värmdö kommun finns för närvarande en tömningsstation för latrin, som är belägen på Bullandö marina. Vid Telegrafholmen-Lökholmen planeras en station för latrintömning. För att Sverige ska kunna leva upp till de aktuella HELCOM-rekommendationerna måste latrinhanteringen förbättras. HEL-

COM är ett program för att återställa en bra ekologisk status i Östersjön. En viktig fråga för båtlivet i skärgården och därmed Värmdö kommun är att förbättra toalettsservicen och hanteringen av latrin från fritidsbåtar. Det betyder att alla båtar med fast toalett måste ha tank och tömningsanordning över däck. Antalet tömningsstationer måste öka för att målet ska kunna uppfyllas i landet.

Det är viktigt att ha i åtanke att latrin från båtar kan innehålla kemikalier som inte förekommer i normalt avlopp. Det gör att de flesta marinorna ej kan anslutas till mindre reningsverk. Latrintömning med transport till större verk kommer därmed att behövas.

Kvalitets- och miljömärkning

Blå Flagg är en internationell miljöutmärkelse för hamnar och stränder som finns i ett 40-tal länder. Utmärkelsen sköts av Håll Sverige Rent och ställer krav på miljöutbildning, information, miljöledning, vattenkvalitet samt säkerhet och service.

Alla hamnar, gästhamnar eller båtklubbar, som uppfyller de obligatoriska kriterierna kan erhålla utmärkelsen. Utmärkelsen måste sökas på nytt varje år och flaggan kan halas om en stickprovskontroll visar att kriterierna inte efterlevs. Individuell Blå Flagg är ett frivilligt åtagande för fritidsbåtsägare som följer vissa kriterier för att minska sin påverkan på miljön. De färdas varsamt i känsliga naturområden, håller rent i naturen och hanterar kemikalier på ett miljövänligt sätt.

Hänsyn till naturmiljö, boende och andra båtägare

Enligt Sjölagen ska den som färdas på vatten visa hänsyn mot omgivningen. Som båtfarare ska du visa gott "sjömannaskap" och känna till regler och föreskrifter som gäller för de vatten du färdas i. Det är tillåtet att åka båt nästan överallt då allemansrätten gäller även i vatten. I skyddade områden som t.ex. naturreservat och fågelskyddsområden gäller särskilda regler som. Allemansrätten innebär även rätt att gå i land, förtöja och övernatta något dygn i båten vid strand som inte tillhör tomt eller som inte är skyddat för fågelliv eller annat. Detta under förutsättningen att du visar hänsyn och inte stör.

Båtorganisationer har vanligen ett stort engagemang för skärgårdsnaturen. De arbetar aktivt med informationspridning om både naturvård, hänsynstagande i känsliga naturområden och i naturhamnar samt om hänsynstagande gentemot andra båtägare. Statistik från Sjöfartsverket visar att mellan 80-97 procent av de svarande instämmer i att man ska ta hänsyn till häckande fågel, ha hundar koppelade, göra upp eld på anvisade platser och anpassa hastighet till grunda bottenar så att stränder skyddas mot vågsvall. Detta underlättas av det faktum att många båtägare söker just tystnaden i skärgården. Enligt samma undersökning är det få som störs av andras båtmotorer. Bara ett fåtal båtägare visar inte hänsyn och skapar en negativ påverkan på naturmiljön och för människor i skärgården.

Målet är att alla båtägare, klubbar och föreningar ska förbättra möjligheten till ett bra båtliv i Värmdö skärgård och verka för ett hållbart båtliv. Fritidsbåtars miljöpåverkan måste minskas. Ett antal åtgärder är nödvändiga för att uppnå detta. Gemensamt med kommunen bör båtlivet ta fram förslag till åtgärdsprogram som redovisar särskilda insatser och områden där båtlivet kan förbättras.

De stora rikstäckande båtorganisationerna, branschorgan och staten bör samverka om fakta och kunskapsspridning om insatser för ett mer hållbart båtliv. En angelägen utveckling i en skärgårdskommun som Värmdö.

FÖRBÄTTRAT BÅTLIV I VÄRMDÖ

Båtlivet ger möjligheter för Värmdös invånare och andra människor att njuta av den unika skärgårdsmiljön. För att ett hållbart båtliv ska uppnås behöver vissa faciliteter tillkomma och förbättras, dels för att stödja båtlivet men även för att minska dess miljöpåverkan. Detta förutsätter att båtägare, båtklubbar, varv, marinor och kommunen tar sitt ansvar.

Förbättrade och nya hamnar

Försäljningen av fritidsbåtar har ökat under senare tid - med detta följer en ökad efterfrågan på båtplatser. I första hand vill Värmdö kommun se till vilka befintliga hamnar som kan utökas istället för att nya områden används för detta syfte. Det pågår för närvarande ett arbete med detaljplan för gästhamn för Telegrafholmen och Lökholmen i anslutning till Sandhamn samt sökning efter ny plats i anslutning till Värmdös centrala delar som ersättning för marinan/gästhamnen på Kattholmen i Gustavsbergs hamn. I kommunen finns även några områden utpekade som lämpliga för nya småbåtshamnar. Dessa är Stavnäs, Svartsöfladen vid Svartsö by och Näsuddens varv på Bockö. Möjligheterna att etablera nya småbåtshamnar vid Nyvarp i Myttinge och Västra Ekedal bör utredas.

Bedömningsgrunder

Alla utredningar av lokalisering och utformning av ytterligare småbåtshamnar ska ta hänsyn till uppsatta bedömningsgrunder. Dessa bedömningsgrunder skiljer sig beroende på hamnens funktion.

Bedömningsgrunder för mindre hamnar:

- ❖ Vägförbindelse och möjlighet till parkering
- ❖ Plats där omfattande muddring kan undvikas
- ❖ Plats som innebär att befintlig hamn kan utökas i första hand

Bedömningsgrunder för varv, gästhamnar och småbåtshamnar:

- ❖ Plats som innebär att befintlig hamn kan utökas i första hand
- ❖ Bra vägförbindelser då anläggningen placeras på fastlandsöar
- ❖ Inte påverka trafiksäkerheten i området
- ❖ Geografisk spridning
- ❖ Platser där omfattande muddringar inte krävs
- ❖ Skapa skyddande förhållanden med hjälp av pirar, snarare än att utnyttja opåverkade grundområden
- ❖ Möjlighet till båtbotentvätt eller spolplatta
- ❖ Plats för omhändertagande av miljöfarligt avfall

För gästhamnar gäller utöver ovanstående även:

- ❖ Möjlighet till dusch, tvätt, toalett och dricksvatten
- ❖ Plats för lämning av hushållsavfall
- ❖ Om möjligt ansluta till gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp eller kommunalt vatten och avlopp

Bedömningsgrunder för båtuppläggningsplatser:

- ❖ I första hand se till befintliga uppställningsplatser som kan utökas
- ❖ Bra vägförbindelser då anläggningen placeras på fastlandsöar

- ❖ Nya vinteruppställningsplatser bör helst inte placeras inom strandskyddat område
- ❖ Möjlighet till spolplatta
- ❖ Lämplig markbädd med rening av ytvatten innan det når grundvatten, vattendrag och sjöar
- ❖ Plats för omhändertagande av miljöfarligt avfall

Naturhamnar

Trycket på natuthamnar ökar. Vid översyn av befintliga naturreservats föreskrifter, vid inrättande av nya naturreservat och nationalparker bör man se över om det finns grundområde där det bör råda ankringsförbud/körförbud. Båtlivet ska styras till områden som tål detta.

Reduceringen av störning i form av buller, vågsvall och slitage bör ske och hållas konstant på en låg nivå. Vissa åtgärder framhålls för att uppnå detta, vilka är:

- ❖ Motorbåtstrafik undviks på sjöar mindre än 1ha
- ❖ Kommunen stöder Länsstyrelsens utpekande av hänsynsområde vid Stora Nassa. Ytterligare område som kan vara aktuellt är Grönskär-Horssten-Mälkobbarna
- ❖ Kommunen bör initiera förslag till fartbegränsning inom naturreservat

Minimering av miljöpåverkan

Fler båtar innebär ökad miljöpåverkan och därför är det viktigt att mer initiativ tas för att minimera negativa effekter på naturmiljön. Ett första steg är att sammanställa fakta om var de befintliga båtclubbarna och båtsamfälligheterna är belägna. Bra information bör tas fram och spridas för att minimera utsläpp i form av latrin, avfall och gifter. För att minska giftanvändningen behövs fler båtbotentvättar. Lokaliseringen av båtbotentvättar bör ske i anslutning till större båtclubbar och marinor/gästhamnar som är lättillgängliga för en stor mängd båtar. Lämpliga områden för båtbotentvätt/spolplattor är Mönsterudden, Vindö varv, Bullandö marina, Grinda, Näsuddens varv och Telegrafholmen-Lökholmen. Utöver dessa områden kan ytterligare områden finnas.

Vid lokalisering och utformning bör följande bedömningsgrunder tillämpas:

- ❖ Områden som är belägna i närheten av större farled
- ❖ Områden som är belägna i närheten av viktiga servicepunkter eller där flertal båtar naturligt passerar
- ❖ Företrädesvis områden med god vattenomsättning
- ❖ Miljöskadligt spill ska kunna omhändertas

Alla båtclubbar ska sedan 2002 ha avfallsplaner. För att förbättra hanteringen av avfall bör kommunen i dialog med klubbar och föreningar ta framriktlinjer och information för avfallshantering

och båtunderhåll som ska rikta sig till alla båtclubbar och båtsamfälligheter. Det är även viktigt att hamnar och marinor har miljöstationer där farligt avfall kan lämnas eller information om var det ska lämnas finns.

Möjligheterna till att tömma båtlatrin i kommunen bör förbättras. I dagsläget finns en tömningstation i kommunen. Möjligheterna till detta måste utvecklas. Lämpliga områden för sugtömning av toalettavfall från fritidsbåtar är Björkvik, Grinda, Näsuddens varv på Bockö och Telegrafholmen-Lökholmen.

Det är den enskilde båtägaren som är ansvarig för att bidra till att bra miljöförhållanden råder. Det stora flertalet agerar föredömligt. Det gäller att ta med nya båtägare i intressegemenskapen av en unik och väl bevarad skärgårdsmiljö.

Konsekvenser

Genom att nya hamnanläggningar tillkommer och att befintliga utökas kan tillgängligheten och servicen förbättras. Med den väl övervägda planeringen kan vidare båtlivet kanaliseras till mer tåliga områden och minska belastningen på andra håll, där detta är nödvändigt. Detta kan begränsa de negativa effekterna av båtlivet på naturmiljön. Genom utpekande av områden för båtbotentvätt och sugtömning för fritidsbåtar förbättras även vattenkvaliteten generellt. En viss försämring av vattenkvaliteten lokalt kan dock ske vid båtbotentväkten.

KARTA - BÅTLIV I VÄRMDÖ

- ▲ Områden lämpliga för småbåtshamnar
- Utredningsområden för småbåtshamnar
- Hänsynsområden
- Områden lämpliga för båtbottnvätt/spolplattor
- Områden lämpliga för slamtömning

KÄLLFÖRTECKNING

Helsinki Commission: Baltic Marine Environment Protection Commission. www.helcom.fi

Håll Sverige Rent. Blå Flagg. www.hsr.se

Håll Sverige Rent. Rent under: Miljötips för din båtbottnen. www.hsr.se

Länsstyrelsen i Stockholms län (2006) Havstulpaner www.ab.lst.se

Naturvårdsverket. www.naturvardsverket.se

Sjöfartsverket (2008) Miljöprogram för fritidsbåtar. www.sjofartsverket.se

Sjöfartsverkets (2004) Sjöfartsverkets båtlivsundersökning www.sjofartsverket.se

Transportstyrelsen. Fritidsbåtar. www.transportstyrelsen.se

Västra Götalandsregionen (2006) Miljöanpassat båtupptag: Reningsanläggning för alla hamnstorlekar, Projektrapport. www.miljosamverkan.se

VÄRMDÖ KOMMUN

Skogsbovägen 9 – 11 • 134 81 Gustavsberg
Telefon 08-570 470 00 • Fax: 08-570 483 05
varmdo.kommun@varmdo.se
www.varmdo.se